

CZU: 343.57

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.5115559>

CATEGORII DE DROGURI ÎN VIZIUNEA LEGII PENALE A REPUBLICII MOLDOVA ȘI ÎN CEA A ROMÂNIEI

*Ludmila DUMNEANU, Mihaela BOTNARENCO, Mihai ȘTEFĂNOAIA**

Universitatea de Stat din Moldova

**Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava*

În pofida extinderii rapide a sferei de reglementare legislativă a traficului de droguri, această sferă încă este departe de perfecțiune. Caracterul implicit pronunțat al unor termeni din dispozițiile penale privind traficul de droguri generează incertitudinea formală a legii penale. Formarea unei răspunderi pozitive a persoanei este imposibilă fără asigurarea clarității și previzibilității legii penale. În această privință, reglementările cu caracter evaziv și/sau estimativ privind traficul de droguri devin adesea un obstacol pentru persoana care dorește să-și cunoască drepturile și obligațiile care apar în legătură cu regimul drogurilor.

Cuvinte-cheie: regim de droguri, categorii de droguri, substanțe narcotice sau psihotrope, lista substanțelor narcotice, trafic ilicit.

CATEGORIES OF DRUGS FROM THE POINT OF VIEW OF THE PENAL LAW OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA AND ROMANIA

Although the legislative regulations concerning the traffic of drugs have rapidly extended, this field of activity is still far from perfection. The implicit character of some terms from the criminal dispositions concerning drug trafficking generates the formal uncertainty of the penal law. The formation of a positive liability of the individual is impossible without the ensurance of the clarity and predictability of the criminal law. In this regard, the evasive and/or estimated regulations related to drug trafficking do often become an obstacle for the person who really wants to know their rights and obligations which appear in direct connection to the drug regime.

Keywords: drug regime, categories of drugs, narcotic and psychotropic substances, the list of narcotic substances, illicit traffic.

Introducere

Este de remarcat oportunitatea prevederilor cu privire la determinarea categoriilor de droguri în prevenirea și combaterea traficului ilicit de droguri.

Prezintă interes concluziile la care s-a ajuns în Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova (în continuare – Curtea) nr.25 din 13.10.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Hotărârii Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006 privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora (Sesizarea nr.30a/2015): „[...] 65. Curtea menționează că, având în vedere faptul că domeniul supus examinării se află în permanentă evoluție și vizează nu doar reglementările în materia dreptului penal, dar și cele privind ocrotirea sănătății publice, legislativul poate delega executivului competența de a reglementa, prin acte subordonate legii, lista substanțelor narcotice, psihotrope și cantitatea acestora. 66. Totodată, ținând cont de faptul că procesul legislativ implică mai multe etape de durată, rațiunea stabilirii competenței Guvernului rezultă și din necesitatea intervenției prompte în cadrul normativ în vederea reglementării acestui domeniu în cazul apariției de noi substanțe cu efecte similare. [...]” [1].

Ceea ce ne sugerează instanțele de contencios constituțional din România și din Republica Moldova este că, pentru a-i conferi unei substanțe statutul normativ de drog, un act normativ al Guvernului poate fi aprobat cu mai multă celeritate decât o lege adoptată de forul legislativ. În acest sens, în preambulul Ordonanței de urgență a Guvernului României nr.6 din 10.02.2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și pentru completarea Legii nr.339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope, se invocă, printre altele: „[...] orice întârziere determinată de parcurgerea procedurii legislative obișnuite ar putea afecta sănătatea sau viața unui mare număr de persoane, în special tineri, [...] aceste elemente vizează interesul general public și constituie o situație de urgență și extraordinară a cărei reglementare nu poate fi amânată [...]” [2]. În

consonanță, la lit.a) art.1 din Legea României nr.143/2000 este definită noțiunea „substanțe aflate sub control național”: „drogurile și precursorii înscrisi în tabelele-anexă nr.I-IV, care fac parte integrantă din prezenta lege; tabelele pot fi modificate prin înscrierea unei noi plante sau substanțe, prin radierea unei plante sau substanțe ori prin transferarea acestora dintr-un tabel în altul, la propunerea ministrului sănătății sau a ministrului afacerilor interne (sublinierea ne aparține – *n.a.*)”.

Este adevărat că, în asemenea cazuri, celeritatea este cumva prioritizată în detrimentul controlului adecvat asupra procesului de elaborare și adoptare a unui act normativ. În atare condiții, este important a se asigura un relativ echilibru între celeritatea procesului de elaborare și adoptare a unui act normativ și controlul adecvat asupra acestui proces.

Rezultate și discuții

Dacă e să comparăm prevederile Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.79/2006 și cele ale Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.1088/2004, observăm un anumit paralelism între acestea. Este de precizat că alin.(3) art.7 din Legea Republicii Moldova nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative stabilește: „În cazul în care între două acte normative cu aceeași forță juridică apare un conflict de norme, se aplică prevederile ultimului act normativ adoptat, aprobat sau emis [...]” [3]. Drept urmare, clivajul dintre normele cu același obiect de reglementare din cele două hotărâri ale Guvernului Republicii Moldova, menționate mai sus, ar fi soluționat în favoarea Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.79/2006.

Dincolo de acest conflict de norme, rațiunea netăgăduită a existenței Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.1088/2004 rezultă din sintagma „cu utilizarea drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora, a căror circulație în scopuri medicinale este interzisă”, folosită la lit.c) alin.(3) art.217 și la lit.c) alin.(3) art.217¹ CP RM. Apropos, S.Copețchi semnalează „greșita practică a instanțelor de judecată de a încadra acțiunile făptuitorului potrivit alin.(2) art.217, respectiv alin.(2) art.217¹ CP RM, în ipoteza utilizării substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor, a căror circulație în scopuri medicale este interzisă, deși, în mod normal, aplicabile sunt normele de la lit.c) alin.(3) art.217 CP RM, respectiv de la lit.c) alin.(3) art.217¹ CP RM” [4]. Ceea ce denotă că nu toți decidenții abilitați cu aplicarea legii penale a Republicii Moldova au realizat rațiunea existenței Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr.1088/2004.

Caracterizând prevederile de la lit.c) alin.(3) art.217 și de la lit.c) alin.(3) art.217¹ CP RM, V.Bujor și C.Rusu utilizează sintagma „substanțe narcotice sau psihotrope deosebit de periculoase” [5]. Însă, această afirmație nu se întemeiază pe litera legii. Aceeași constatare o putem face vizavi de explicația din subpct.17) pct.4 din Hotărârea Plenului CSJ nr.2/2011: „Calitatea de droguri, etnobotanice sau analogi ai acestora a căror circulație în scopuri medicale este interzisă se stabilește în baza a două criterii: a) medical – prezența unui pericol deosebit pentru sănătatea omului prin consecințele grave generate de consumul lor abuziv; b) juridic – includerea substanței în listele nr.1 ale Convenției unice asupra stupefiantelor din 30.03.1961 și Convenției asupra substanțelor psihotrope din 21.02.1971” [6]. Nu este clar de unde rezultă prezența criteriului medical specificat la litera a) din această explicație.

Pe de altă parte, pare a fi întemeiat punctul de vedere exprimat de A.Zosim: „Apreciem ca nereușită poziția legiuitorului de a agrava răspunderea penală pentru operațiuni cu substanțele narcotice sau psihotrope inutilizabile în scopuri medicale. Dacă cercetăm lista acestora, nu vom descoperi printre proprietățile lor semne care ar demonstra că ele prezintă un pericol sporit în comparație cu celelalte” [7]. Având în vedere această aserțiune, considerăm că dispozițiile de la lit.c) alin.(3) art.217 și de la lit.c) alin.(3) art.217¹ CP RM ar trebui modificate. Posibila soluție ar putea să fie inspirată de reglementările în materie din legislația română, spaniolă, finlandeză și europeană.

Astfel, în art.1 din Legea României nr.143/2000 se face distincția între: drogurile de mare risc, adică „drogurile înscrise în tabelele nr.I și II” (lit.c)) și drogurile de risc, adică „drogurile înscrise în tabelul nr.III” (lit.d)). O diferențiere similară se făcea în art.386 CP Rom. din 2004:

„(1) Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, oferirea, punerea în vânzare, vânzarea, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea, cumpărarea, deținerea sau alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc (sublinierea ne aparține – *n.a.*), fără drept, se pedepsesc cu închisoare strictă de la 3 la 15 ani și interzicerea unor drepturi.

(2) Dacă faptele prevăzute în alin.(1) au ca obiect droguri de mare risc (sublinierea ne aparține – *n.a.*), pedeapsa este detențiunea severă de la 15 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

(3) Cu pedeapsa prevăzută în alin.(2) se sancționează și introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc (sublinierea ne aparține – *n.a.*), fără drept, în scopurile prevăzute la alin.(1).

(4) Dacă fapta prevăzută în alin.(3) are ca obiect droguri de mare risc (sublinierea ne aparține – *n.a.*), pedeapsa este detențiunea severă de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi”.

Pentru comparație, Codul penal al Regatului Spaniei în art.368 prevede: „Persoanele care cultivă, elaborează sau fac trafic sau, în orice alt mod, promovează, favorizează sau facilitează consumul ilegal de droguri toxice, stupefiante sau substanțe psihotrope, sau le dețin în aceste scopuri, vor fi pedepsite cu închisoare de la 3 la 9 ani și amendă începând de la suma echivalentă cu valoarea drogului în cauză până la triplul acesteia, în cazul substanțelor sau produselor care cauzează daune grave sănătății (sublinierea ne aparține – *n.a.*), și cu închisoare de la 1 la 3 ani și amendă începând de la suma echivalentă cu valoarea drogului în cauză până la dublul acesteia în celelalte cazuri (sublinierea ne aparține – *n.a.*)” [8]. În Codul penal al Republicii Finlanda, în alin.(2) secț.5 din Capitolul 50 este formulată următoarea definiție: „Pentru scopul acestui capitol, prin substanță narcotică foarte periculoasă se înțelege o substanță narcotică a cărei dozare improprie poate cauza moartea, care poate cauza o vătămare a sănătății chiar și în cazul în care este utilizată pentru o perioadă scurtă sau a cărei utilizare poate cauza simptome severe ale servajului” [9]. Nu în ultimul rând, la lit.b) alin.(2) art.4 din Decizia-cadru 2004/757/JAI a Consiliului UE din 25.10.2004 de stabilire a dispozițiilor minime privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunile aplicabile în domeniul traficului ilicit de droguri (în versiune consolidată) se stabilește: „Fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru ca infracțiunile menționate la articolul 2 alineatul (1) literele (a), (b) și (c) să fie pasibile de sancțiuni penale privative de libertate având o durată maximă de cel puțin cinci până la zece ani, în situațiile următoare: [...] infracțiunea implică drogurile cele mai dăunătoare pentru sănătate [...]” [10].

De asemenea, remarcăm conexiunea dintre Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.1088/2004 și anexa la Legea Republicii Moldova nr.382/1999. În această anexă se face clasificarea substanțelor narcotice și psihotrope în:

– I. Substanțele care prezintă un pericol deosebit pentru sănătatea omului prin consecințele grave generate de consumul lor abuziv:

- Tabelul nr.1 „Substanțele inutilizabile în scopuri medicale”: Lista nr.1 „Substanțele stupefiante incluse în lista nr.1 a Convenției unice asupra drogurilor din 1961”; Lista nr.2 „Substanțele psihotrope incluse în lista nr.1 a Convenției asupra psihotropelor din 1971”; substanțele cuprinse în alte liste și tabele ale convențiilor menționate, după caz;

- Tabelul nr.II „Substanțele utilizabile în scopuri medicale”: Lista nr.1 „Substanțele stupefiante incluse în listele nr.1 și nr.2 ale Convenției unice asupra drogurilor din 1961”; Lista nr.2 „Substanțele psihotrope incluse în lista nr.2 a Convenției asupra psihotropelor din 1971”; substanțele cuprinse în alte liste și tabele ale convențiilor menționate, cu excepția substanțelor incluse în tabelul nr.1, după caz.

– II. Substanțele care prezintă pericol pentru sănătatea omului prin consecințele grave generate de consumul lor abuziv:

- Tabelul nr.III „Substanțele utilizabile în scopuri medicale”: Lista nr.1 „Substanțele stupefiante incluse în lista nr.3 a Convenției unice asupra drogurilor din 1961”; Lista nr.2 „Substanțele psihotrope incluse în lista nr.3 a Convenției asupra psihotropelor din 1971”; Lista nr.3 „Substanțele psihotrope incluse în lista nr.4 a Convenției asupra psihotropelor din 1971”; alte substanțe, după caz.

Din această clasificare rezultă cu mai multă claritate inoportunitatea păstrării în actuala formulă a dispozițiilor de la lit.c) alin.(3) art. 217 și de la lit.c) alin.(3) art.217¹ CP RM. Or, anexa la Legea Republicii Moldova nr.382/1999 confirmă că pericol deosebit pentru sănătatea omului, prin consecințele grave generate de consumul lor abuziv, pot prezenta atât substanțele inutilizabile în scopuri medicale, cât și substanțele utilizabile în scopuri medicale.

Din această perspectivă recomandăm ca dispozițiile de la lit.c) alin.(3) art.217 și de la lit.c) alin.(3) art.217¹ CP RM să fie modificate după cum urmează: „asupra substanțelor indicate în art.I din anexa la Legea nr.382/1999 cu privire la circulația substanțelor stupefiante, psihotrope și a precursorilor”. O asemenea soluție ar justifica aplicarea unei răspunderi comparativ mai aspre, având un temei similar cu cel al distincției dintre drogurile de mare risc și drogurile de risc, promovate în Legea României nr.143/2000.

În contextul acestei distincții, nu putem trece cu vederea problema unității de infracțiune.

Astfel, într-o speță din practica judiciară română se ajunge la următoarea concluzie: „Având în vedere situația de fapt reținută, instanța a constatat că, în drept, faptele inculpatului H.O. care, în realizarea aceleiași rezoluții infracționale, la data de 22.10.2008 a vândut unui colaborator al poliției un număr de 30 comprimate 2C-B pentru suma de 900 lei, la data de 06.11.2008 a vândut unui colaborator al poliției cantitatea de 2,12 grame cocaină pentru suma de 900 lei și la data de 18.12.2008 a vândut unui colaborator al poliției cantitatea de 2,42 grame cocaină pentru suma de 900 lei, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de droguri de mare risc, în formă continuată, prev. de art.2 alin.1 și 2 din Legea nr.143/2000, cu aplic. art.41 alin.2 Cod penal” [11].

O astfel de soluție este în concordanță cu Decizia ÎCCJ nr.3 din 28.02.2017 referitoare la interpretarea dispozițiilor art.2 din Legea nr.143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în care se constată: „În interpretarea dispozițiilor art.2 din Legea nr.143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare, săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni dintre cele enumerate în alineatul (1) al acestui articol, care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art.2 alin.(1) și (2) din același act normativ” [12]. Pe marginea acestei decizii, A.Stan menționează: „[...] Săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni dintre cele enumerate în art.2 alin.(1) al Legii nr.143/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art.2 alin.(1) și (2) din același act normativ, întrucât natura diferită a substanțelor stupefiante nu modifică unitatea infracțiunii de trafic de droguri” [13].

O opinie contrară, deși nu legată nemijlocit de Decizia ÎCCJ nr.3 din 28.02.2017, este exprimată de V.Stati: „În art.217¹ CP RM sunt reunite patru variante-tip de infracțiuni: primele două sunt prevăzute la alin.(1) și (2) art.217¹ CP RM, aceste norme având în vedere proporțiile mici ce caracterizează obiectul material al infracțiunii; cea de-a treia variantă-tip de infracțiune este specificată la lit.f) alin.(3) art.217¹ CP RM, această normă incluzând sintagma „în proporții mari”; cea de-a patra variantă-tip de infracțiune este specificată la lit.b) alin.(4) art.217¹ CP RM, această normă conținând sintagma „în proporții deosebit de mari”” [14].

Concluzii

În sprijinul soluțiilor exprimate mai sus sunt prezentate următoarele argumente: literalmente, o circumstanță este o împrejurare (particulară) care însoteste o întâmplare, un fapt, o acțiune sau un fenomen. Pe cale de consecință, o circumstanță atenuantă sau agravantă prevăzută de legea penală îndeplinește rolul de apendice, de adaos, de supliment, de anexă la componenta de bază a infracțiunii. Ceea ce este prevăzut la alin.(1) și (2) art.217, lit.b) alin.(4) art.217, alin.(1) și (2) art.217¹, lit.f) alin.(3) art.217¹ și la lit.b) alin.(4) art.217¹ CP RM nu corespunde acestei condiții. Explicația faptului că art.217¹ CP RM stabilește răspunderea pentru patru infracțiuni de sine stătătoare constă în următoarele: acest articol nu prevede o variantă-tip de infracțiune: 1) al cărei obiect material nu ar presupune anumite proporții și 2) pe care s-ar greșa în calitate de circumstanțe atenuante sau agravante: a) proporțiile mici; b) proporțiile mari; c) proporțiile deosebit de mari. Iată de ce săvârșirea infracțiunii, de exemplu, în proporții deosebit de mari nu poate fi privită ca circumstanță agravantă pentru infracțiunile prevăzute la alin.(1), (2) sau la lit.f) alin. (3) art.217¹ CP RM, infracțiuni al căror obiect material deja se caracterizează prin proporții mari sau, respectiv, prin proporții mici. Or, proporțiile deosebit de mari nu pot fi privite ca apendice, ca adaos, ca supliment, ca anexă la proporțiile mari sau la proporțiile mici [15].

Aceste argumente par a fi judicioase. Nu este posibil ca o substanță, privită ca obiect material al unei infracțiuni concrete, să se caracterizeze concomitent prin proporții mici, prin proporții mari și prin proporții deosebit de mari. O substanță, privită ca obiect material al unei infracțiuni concrete, se caracterizează fie prin proporții mici, fie prin proporții mari, fie prin proporții deosebit de mari. Noțiunile „proporții mici”, „proporții mari”, „proporții deosebit de mari” se referă la ipoteze distincte, care nu se suprapun. Nu este posibilă săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni care să aibă ca obiect material substanțe caracterizate prin proporții mici, substanțe caracterizate prin proporții mari și substanțe caracterizate prin proporții deosebit de mari. O asemenea infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, este exclusă. Or, proporțiile diferite ale substanței, privite ca obiect material al unei infracțiuni concrete, sunt contrare unității infracțiunii, atestând prezența concursului de infracțiuni.

Interpretând prin analogie, considerăm că, în contextul Legii României nr.143/2000, noțiunile „drogurile de mare risc” și „drogurile de risc” se referă la ipoteze distincte, care nu se suprapun. Nu este posibilă săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni care să aibă ca obiect material droguri de mare risc și droguri de risc. O asemenea infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, este exclusă. Or, gradul diferit de risc ce caracterizează drogurile, privite ca obiect material al unei infracțiuni concrete, este contrar unității infracțiunii, atestând prezența concursului de infracțiuni.

Referințe:

- Hotărârea Curții Constituționale a Republicii Moldova nr.25 din 13.10.2015 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Hotărârii Guvernului nr.79 din 23 ianuarie 2006 privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora (Sesizarea nr.30a/2015). În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.13-19.
- Ordonanța de urgență a Guvernului României nr.6 din 10.02.2010 pentru modificarea și completarea Legii nr.143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri și pentru completarea Legii nr.339/2005 privind regimul juridic al plantelor, substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope. În: *Monitorul Oficial al României*, 2010, nr.100.
- Legea Republicii Moldova nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.7-17.
- COPEȚCHI, S. Aspecte controversate ale practicii judiciare în materia infracțiunilor prevăzute la lit.c) alin.(3) art.217, respectiv la lit.c) alin.(3) art.217¹ CP RM. În: *Revista Științifică a USM „Studia Universitatis”*. Seria „Științe Sociale”, 2014, nr.8, p.84-88. ISSN 1814-3199
- Комментарий к Уголовному Кодексу Республики Молдова*. Disponibil: https://criminology.md/books/Comentarii_Cod_Penal_rus.pdf
- Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.2 din 26.12.2011 cu privire la practica judiciară de aplicare a legislației penale ce reglementează circulația drogurilor, etnobotanicelor sau analoagelor acestora și a precursorilor. Disponibil: jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=251
- ZOSIM, A. Controverse vizând calificarea infracțiunilor legate de droguri în dependență de obiectul lor material. În: *Rolul societății și al organelor de drept în contracararea narcomaniei: Materialele conf. șt.-practice intern.*, 9 oct. 2008. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al RM, 2009, p.90-94. ISBN 978-9975-930-91-8
- Codul penal al Regatului Spaniei / Coord.: T.Toader. Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Spania-RO.html
- Codul penal al Republicii Finlanda / Coord.: T.Toader. Disponibil: codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Finlanda-RO.html
- Decizia-cadru 2004/757/JAI a Consiliului UE din 25.10.2004 de stabilire a dispozițiilor minime privind elementele constitutive ale infracțiunilor și sancțiunile aplicabile în domeniul traficului ilicit de droguri (în versiune consolidată). Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:02004F0757-20171122&from=RO>
- Decizia penală nr.219/A din 26.10.2009 a Secției a II-a penale și pentru cauze cu minori și de familie a Curții de Apel București. Dosarul nr. 2242/2009. Disponibil: <http://jurisprudenta.org/Search.aspx>
- Decizia ÎCCJ nr.3 din 28.02.2017 referitoare la interpretarea dispozițiilor art.2 din Legea nr.143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, cu modificările și completările ulterioare. În: *Monitorul Oficial al României*, 2017, nr.259.
- STAN, A. Introducerea în țară de droguri pentru consum propriu, unitate sau pluralitate infracțională? Discuții pe marginea unei dificile chestiuni de drept. În: *Revista Universul Juridic*, 2018, nr.10, p.36-54. ISSN 2393-3445
- STATI, V. Infracțiunile prevăzute la art.217 și 217¹ din Codul penal, privite prin prisma Legii nr.193/2016. În: *Revista Științifică a USM „Studia Universitatis Moldaviae”*. Seria „Științe Sociale”, 2017, nr.8, p.263-275. ISSN 1814-3199
- BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea specială. Vol.I*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p.1114, 1121, 1138. 1328 p. ISBN 978-9975-53-469-7

Date despre autori:

Ludmila DUMNEANU, doctor în drept, conferențiar universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: bpap.lspinu@gmail.com

ORCID: 0000-0002-0195-8267

Mihaela BOTNARENCO, doctor în drept, lector universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: mihaelabotnarenco@gmail.com

Mihai ȘTEFĂNOAIA, lector universitar, Facultatea de Drept, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

E-mail: stefanoaiamihai@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-7163-4436

Prezentat la 20.05.2021